

DQQ-001-014205 Seat No. _____

M. A. (Sem. II) (CBCS) Examination

May / June – 2015

Sanskrit : Paper-ECT-02

(Vedanta Shastra)

(ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्येचतुःसूत्री)

Faculty Code : 001

Subject Code : 014205

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

- १ आदिशंकराचार्यना जिवन पर विस्तृत नोंध लखो. १४
1 Write a detailed note on the life of Aadishankaracharya. 14
- अथवा/OR**
- १ शांकरभाष्य अनुसार “जन्माद्यस्य यतः” सूत्रने सभजवो. १४
1 Explain ‘जन्माद्यस्य यतः’ Sutra as per शांकरभाष्यम्. 14
- अथवा/OR**
- १ वेदान्त दर्शनना मुख्य आचार्योंना दार्शनिक मतो दर्शावो. १४
1 Write philosophical ideas of main Aacharyas of vedanta Darshan. 14
- २ (अ) नीचेनामांथी कोठपण अक विशे विवेचनात्मक नोंध लखो : १०
2 (A) Write critical note on any one of the following : 10
(१) अध्यासभाष्यम् ।
(२) ब्रह्मात्मैकत्वविज्ञानं सम्पद्रुपम् ।
- २ (ब) नीचेनामांथी कोठपण अक विशे विवेचनात्मक नोंध लखो : १०
2 (B) Write critical note on any one of the following : 10
(१) साधनचतुष्टयम् ।
(२) शांकरभाष्य अनुसार “अथातो ब्रह्मजिज्ञासा” सूत्रने सभजवो.
(2) Explain “अथातो ब्रह्मजिज्ञासा” sutra as per शांकरभाष्यम्.

३ (अ) नीचेनाभांथी कोष्ठपश्च ७ गद्यभंडोनी अनुवाद करो : १०

३ (A) Translate any two of the following passage : 10

(१) अत्राथ शब्द आनन्तर्यार्थः परिगृह्यन्ते नाधिकारार्थः, ब्रह्मजिज्ञासाया अनधिकार्यत्वात् । मङ्गलस्य च वाक्यार्थे समन्वयाभावात् । अर्थान्तर प्रयुक्त एवं हयथशब्दः श्रुत्या मङ्गलप्रयोजनो भवति । पूर्वप्रकृता पैक्षायाश्च फलत आनन्तर्याव्यतिरेकात् । सति चानन्तर्यार्थत्वे यथा धर्म जिज्ञासा पूर्वं वृत्तं वेदाध्ययनं नियमेनापेक्षत एवं ब्रह्मजिज्ञासापि यत्पूर्वं वृत्तं नियमेनापेक्षते तद्रक्तव्यम् ।

(२) जन्मोत्पत्तिरादिरस्येति तद्गुण संविज्ञानो बहुव्रीहिः । जन्मस्थितिभङ्गं समासार्थः जन्मनश्चादित्वं श्रुतिनिर्देशापक्षं च । श्रुतिनिर्देशस्तावत् 'यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते' (तैत्ति. ३/१) इत्यस्मिन्वाक्ये जन्मस्थितिप्रलयानां क्रमदर्शनात् । वस्तुवृत्तमपि, जन्मना लब्धसत्ताकस्य धर्मिणः स्थितिप्रलय संभवात् ।

(३) कथं पुनर्ब्रह्मणः शास्त्रप्रमाणकत्वमुच्यते, यावता आमनायस्य क्रियार्थत्वादानर्थक्यमतदर्शानाम् (जै.सू. १/२/१) इति क्रियापरत्वं शास्त्रस्य प्रदर्शितम् । अतो वेदान्तानामानर्थक्यम्, अक्रियार्थत्वात् । कर्तृदेवतादिप्रकाशनार्थत्वेन वा क्रियाविधि शेषत्वम्, उपासनादिक्रियान्तर विधानार्थत्वं वा । न हि परिनिष्ठत वस्तु प्रतिपादनं सम्भवति प्रत्यक्षादिविषयत्वात्परिनिष्ठितवस्तुनः ।

(४) तदुपासनाच्च शास्त्रदृष्टाऽदृष्टो मोक्षः फलं भविष्यतीति । कर्तव्यविध्यननुप्रवेशे वस्तुमात्र कथने हानोपादानासम्भवति, सप्रद्वीया वसुमती, राजासौ गच्छतीत्यादिवाक्यवद्वेदान्तवाव्यानमानर्थक्यमेव स्यात् । ननु वस्तुमात्रकथनेऽपि रज्जुरियं नायं सर्प इत्यादौ भ्रान्ति जनितभीतिनिवर्तनेनार्थवत्त्वं दृष्टं तथेहाप्यसंसार्यात्मकवस्तुकथनेन संसारित्वभ्रान्तिनिवर्तनेनार्थवत्त्वं स्यात् ।

३ (ब) नीचेनाभांथी कोष्ठपश्च ७ पूर्वापर संदर्भ आपी समझवो : १०

३ (B) Explain with reference to the context any two of the following : 10

(१) ब्रह्मण इति कर्मणि षष्ठी न शेषे ।

(२) स्वभावती विषय विषयाणीन्दियाणि, न ब्रह्मविषयाणि ।

(३) सर्वस्यात्मत्वाच्च ब्रह्मास्तित्वप्रसिद्धिः ।

(४) निःश्रेयसफलं नु ब्रह्म विज्ञानं न चानुष्ठानान्तरापेक्षम् ।

- ૪ નીચેના પ્રશ્નોનાં એક કે બે લીટીમાં જવાબ આપો : ૬
- 4 Answer the following questions in **one** or **two** lines : 6
- (૧) 'જાણવાની ઈચ્છા' માટે ચતુઃસૂત્રીમાં કયો શબ્દ પ્રયોજ્યો છે ?
- (૨) સાધન ચતુષ્ટયમાં શંકરાચાર્ય કોનો સમાવેશ કરે છે ?
- (૩) શંકરાચાર્યે બ્રહ્મના વિશેષસ્વરૂપ અંગેના કેટલા મતો ચતુઃસૂત્રીમાં આપ્યા છે ?
- (૪) છાન્દોગ્ય ઉપનિષદ પ્રમાણે કેવા આત્માને પ્રિય કે અપ્રિય સ્પર્શ કરતાં નથી ?
- (૫) બ્રહ્મ ઉપાસનાવિધિનું અંગ છે - આવું કોણ કહે છે ?
- (૬) 'શાસ્ત્રયોનિત્વાત્' એ સૂત્રમાં આવેલા 'યોનિ' શબ્દના ભાષ્યકારે કેટલા અર્થો આપ્યા છે ?
- ૫ નીચે આપેલા બહુવિકલ્પી પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ દશના જવાબ આપો : ૧૦
- 5 Attempt any **ten** questions of the following M.C.Q.s : 10
- (૧) ચતુઃસૂત્રીના પ્રથમ અધિકરણનું નામ શું છે ?
- (A) જિજ્ઞાસાધિકરણમ્ (B) જન્માઘધિકરણમ્
- (C) સમન્વયાધિકરણમ્ (D) શાસ્ત્રયોનિત્વાધિકરણમ્
- (૨) શંકરાચાર્યનો સિદ્ધાંત કયાં નામે જાણીતો છે ?
- (A) વિશિષ્ટોદ્દેત (B) કેવલાદ્દેત
- (C) શુદ્ધાદ્દેત (D) દ્વૈતાદ્દેત
- (૩) શંકરાચાર્યે 'બ્રહ્મસૂત્ર ચતુઃસૂત્રી' ભાષ્યગ્રંથનો આરંભ કઈ પ્રણાલીથી કર્યો છે ?
- (A) મંગલાચરણ (B) આશીર્વાદ
- (C) ઉપોદ્ઘાત (D) વસ્તુનિર્દેશ
- (૪) શંકરાચાર્ય શાસ્ત્રની તુલના કોની સાથે કરે છે ?
- (A) નક્ષત્રો સાથે (B) ગ્રહો સાથે
- (C) વિદ્યા સાથે (D) દીપક સાથે
- (૫) બ્રહ્મ વિજ્ઞાનનું ફળ શું છે ?
- (A) ધન (B) અભ્યુદય
- (C) સત્તા (D) મોક્ષ

(૬) ધર્મજ્ઞાનનું ફળ શું છે ?

- (A) અભ્યુદય (B) ધન
(C) સત્તા (D) મોક્ષ

(૭) શાંકરભાષ્ય અનુસાર વેદાંત-સૂત્રો કેટલા છે ?

- (A) 553 (B) 554
(C) 555 (D) 556

(૮) 'અથાતો ધર્મજિજ્ઞાસા' આ સૂત્ર કોનું છે ?

- (A) ન્યાય (B) મીમાંસા
(C) વૈશેષિક (D) ચાર્વાક

(૯) બ્રહ્મસૂત્રોનું બીજું નામ શું છે ?

- (A) કલ્પસૂત્રો (B) શ્રૌતસૂત્રો
(C) વ્યાકરણ સૂત્રો (D) શારીરિક સૂત્રો

(૧૦) ગ્રંથ કરતા તેનો કર્તા અધિક જ્ઞાનવાળો હોય છે એમ કહી ભાષ્યકાર કયાં વ્યાકરણકર્તામુનિનું ઉદાહરણ આપે છે ?

- (A) કાત્યાયન (B) પતંજલિ
(C) પાણિનિ (D) હેમચંદ્રાચાર્ય

(૧૧) આત્મામાં અનાત્માના અને અનાત્મામાં આત્માના પ્રસિદ્ધ અભ્યાસને પંડિતો શું કહે છે ?

- (A) અવિદ્યા (B) જ્ઞાન
(C) બુદ્ધિ (D) વિદ્યા

(૧૨) બ્રહ્મસૂત્રોની રચના કોના વાક્યોરૂપી કુસુમોને ગૂંથવા માટે કરવામાં આવી છે ?

- (A) ધર્મશાસ્ત્ર (B) ઉપનિષદ્
(C) અર્થશાસ્ત્ર (D) કામશાસ્ત્ર